

VÉGH GYÖRGY:

THOMPSON VERSÉNEK MARGÓJÁRA

A múlt század utolsó évtizedében, 1892-ben halt meg *Tennyson*, Anglia koszorús költője. Nem sokkal előtte, 1889-ben, *Robert Browningot* veszítette el az irodalom; és az angol sajtó a líra halálát siratta.

1894-ben adta ki *Francis Thompson* első verseskötetét. A kastélyok világa már idegen volt, a tengeri és falusi idillek kora lejárt; mindaz, ami *Tennyson* költészetének ihletője volt, elavult. *Thompsonnal* az angol líra a miszticizmus felé fordul. Nem érdekelte korának társadalma; inkább a túlvilág, a láthatatlan nyugtalanította.

Néhány kritikus azonnal felismerte az új költőt. Különösen egy ódája keltett feltűnést: *Az égi véreb* (*The Hound of Heaven*).

Thompson örökös metafizikai nyugtalansága és kozmikus látásmódja ebben a hatalmas versben éri el tetőpontját. *Az égi véreb* a nyughatatlan Isten jelképe, aki szüntelenül üldözi még a legnyomorultabb teremtményt is, hogy megnyerje az örökkévalóság számára. A XIX. század nagy lírikusa, egy *Hugo*, *Vigny*, *Shelley* saját nyughatatlan és az igazság után áhító szellemüket hasonlítják a harcoshoz, vadászhoz, zarándokhoz. Ezzel szemben *Thompsonnal* az Isten, az égi Véreb, keresi az embert.

Az égi véreb egy vadászat misztikus látomása. Szinte halljuk az egyenetlenül dübörgő sorokban egyrészt az üldözött vad félénk és kifulladt lihegését, másrészt az üldöző félelmetes közeledését. Ez az üldöző maga az Isten, bár a költő nem nevezi meg. A riadt menekülő a szerelem, a barátság, az emberi részvét bozótjában akar elrejtőzni, — de hasztalanul. És akkor, amint a legendabeli álomlovagok a varázslatos vadat még a felhőkbe is követik, a vadászat a földön túl folytatódik, szédítő magasságban, a csillagok között.

„Amikor ez a költemény megfogamzott bennem — írja *Thompson* évekkel később — arra gondoltam, hogy mindazt a csodálatos boldogságot, melyről a költők a leg-

ősibb idők óta álmodoztak, nem Istenen kívül, hanem éppen Benne kell keresnünk.”

A versben van valami lefordíthatatlan. Nyelve misztikus és egyben mélyen emberi. Nem az érett férfi, hanem a tétova tekintetű ifjú kiáltása, az ifjúságé, mely mindenből kiábrándulva egy titokzatos Lény szellemét idézi: Dávid király és Szent Ágoston zokogását, Pascal éjjeli vízióját, az elhagyatott lélek kétségbeesett kiáltását fejezi ki ez a hatalmas vers. Hatása alól már a kortársak sem tudják kivonni magukat. Amikor Oscar *Wilde* először hallotta, teljesen magábaroskadt, zokogott és így szólt: „Mindig ezt a verset akartam megírni!” Thompson halála után pedig az *Égi Vérebet* templomokban magyarázzák a salisbury-i székesegyházban épúgy, mint a westminsteri apátságban.

Említettem, hogy a vers szinte lefordíthatatlan. Mint ahogy *Arany* Jánost nem fordíthatnók le tökéletesen idegen nyelvre, mert éppen az hiányozna belőle, ami Aranyt Arannyá teszi, úgy az angoloknak is van több ilyen nehezen vagy sehogysem fordítható költőjük; gondoljunk csak *Shelley*-re, *Browning*-ra és *Keats*-re.

Nem lehetek annyira elfogult, hogy fordításomat vagy helyesebben fordításkísérletemet tökéletesnek nevezem. Minden úttörő vállalkozás nehéz. Egyesek ezt a hatalmas, víziókban tobzódó verset *Poe Hollója* mellé állítják és tudjuk, hogy annak első fordítása nem volt tökéletes, de alapul szolgált a későbbieknek. Ha már az eredeti verset maradéktalanul nem adhattam vissza, az volt a célom, hogy megközelítsem. Ezért nem ridtam vissza attól, hogy egyes helyeken az eredetiben gazdagabb rímeket leegyszerűsítsem, sőt gyakran el is hagyjam. Úgy érzem, minden bravúros rím, minden dübörgő verssor, éles ritmus eltereli a vers mélységéről a figyelmet. Ha követem az eredeti rímelést, a vers gondolatait, hasonlatait lettem volna kénytelen többé-kevésbé meghamisítani és eltorzítani. Egyes helyeken a jófülű olvasó majd döccenést érez, ez vagy aláfestésül szolgál, vagy valóban az én hibám.

Végh György.